

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״ן

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״ן מרים שיינדל בת יצחק״א אפרים שמעון סינאוויץ

עין משפט
נר מצוה

רבינו חננאל

ברו מיא לא הוה משלם
 כלומר מקלפת הקליפה
 שלהן. ת"ש הנדרר מן
 הדגן אסור אף כפול
 המצוי יבש ומוחר בלה.
 ומוחר באורח חלקק
 טריגס וטינינ בשלמא
 למ"ד דשישי היינו
 נדפיק להו מתרת דגן
 אלא למ"ד כותאן דגן
 גמור הוא כדכתיב
 והחטה והכוסמת ועלטה
 בתויבא לרב דימי. רב יד
 חנות הפתוחה לטעם פותח
 מעשינ בשמחה

לחוקן מקום נטע הוא שרש
(ברש"י ברי"ף - למכור בצניע
הים. בנמנע שלא היה לו
שנדר שלא לגלח שפשה על
שלא מצא חכם להתיר ועכשיו
שנא ישהא קרבנותי¹⁷) וכן

מי שהפך פרק שני מועד קטן

שהפך מוליכין אלא מחזור

נמו הכי מעבין עושה
פירות כסות וכלים מוכרין בצנעה
דלא הוו עבדי כלל או דלמא דר
ת וכלים מוכרין בצנעה לצורך המועד
זו על עצמן שלא יהו מוכרין כל עי
ה לצורך המועד רבי יוסי אומר צד
דין כל עיקר דרשוי חילוקא מרגים
יוסי אומר דרשוי ציפורי הן החמורים
אמר אביי חילוקא חדא לתרתי מרגים
אתא רב דימי אמר^א כונתא מיתבי^ב
ב שלמא למ^ד חדא לתרתי לתלת
ב דאתבשוך אלא למ^ד כונתא אמר
בגון דמקלפן דאי לאו דשרא להו
חילקא דשקל חלקיהו מיתבי^ג הגון
ומותר בלח ומותר באורז בחילקא
י חדא לתלת וחדא לארבעה שפיר
^א דגן מעליא הוא קשיא רב הונא^ב שרש
אורחיהו בשוקא אתיביה רב כד
של כדרכו פתוחה לרדה פותח את
גל חב כמציא ומעמיד את שוקי
זן מפני כבוד ז"ט האחרון אין שלא
לא קשיא^ג דהא בפירי הא כתבלי

הדרן עלך מי שהפך

מטע ומורכ כדלכו דלנענע אלא (ברשי"ר בריי"ר - הוא פתח הנהגת
 ד' המצות) דרך מטע היות לה שני פתחים. **תבשיל**. כגון כרוב
 ו"ה שחיבה" שסעטורו גוים לתרחשם. **מבית אבדון**. אפילו
 ש ממנו ידבר שפוטנו יד בהשטח וזה היה כדור נעשות
 הנזיר. **ששלים ויורחו נמוע**. ה"ל **ומצורע העולה מבטומי**
 (סס י) והנעלה וזה הנקח אל גילה אל תקח דמאי אלא דא
 מצועד אל תבטל אל להצטרף

[illegible]

עיר בפירות בשביל
הדרן עלך מי שהפך

מפני כבוד י"ט לא
ואלו
הם כו'. נמועד לפי שהיה
אנוס שלא היה יכול לגלות קודם: וזו
שנשא' לחכם. שמר שלא לגלות ושא'ל
לחכם: נמועד: מטומאתו ^אשחרתו.
נזכר טמא כשעלה מטומאתו ושוב אינו
משמר נזרו ומגלה ^ב וכן מפורש שעלה
מטומאתו מגלה צרבל לפי שלא היה
לחס פנאי ^ג לגלות קודם הרגל:
גמ'

[illegible]

**מסורת הש"ס
עם הוספות**

(א) [פסחיס נה:] ע"ש
 עה"ג, (ב) כע"ז לעיל י,
 (ג) מכשרין פ"ז מ"ב,
 (ד) נדרים נה: חוספה
 שם פ"ד, (ה) [חוספה
 פ"ב], (ו) [לקמן יד:],
 (ז) עין ביצה דף כט,
 (ח) ע"י מ"מ פ"ז מהל'
 יר"ט ה"ט, (ט) לעיל ז
 ע"א.

הנהרות הב"ח

(6) מתני' והמזרע העולה משומלחמ[ס]
(3) רש"י ד"ה הא צמיר שקנה לעזר שזר ימות
השם: (3) תוס' ד"ה צמיר אלל מרסא
דתי דמסע פסחה כו'
ערב י"ט האחרון חוס"מ
הוא: (7) ד"ה תצגין כו' כדלמס פ' גיד הנשה
ותנן נמי תרבעין לעזר
כדלס כ"פ:

הנהגות הגר"א
[א] גמ' (מפני שהצד
אחרת ואם אינו
מאמינו) חל"מ (וכן
לימא בדפו"):

הגהות מהר"ב
ביוסברג

אן גוט' ספּען פֿאַר
אַהרן דאָס אינעם
מאָנעט. זי געט וו"ס
פּאַסירט נישט ע"ס כל זי
אינעם וועג פֿאַר ד"ר
דאָס מאָנעט וו"ס
זומערס פֿאַר עס:

רש"י כת"י
והתנאים. נקטומה. כד
מבית הבדר כרים
מבית
האובן. ולנודן יום טוב
(ש"י התחת חזי כרים)
ולא תבנים. שאל כלס
שאלו לרבינו יום טוב.
דקמי
מתי. דקסמי. ארבע
ומילין ומתי. דהכא
קמי. דהכא. און מולין.
לן והכא יבין לשינוי
ממילין מולין. און
ממילין. ותי. שתי
ממילין. אכא. מוחפין
און הקציתין.
התנאים שדר. לייבין
מוסין און קמי. מתי
מחפין. אכא. מולין.

[illegible][illegible][illegible]

[illegible][illegible][illegible]

הגהות וציונים
ש
[ה] בכת"י נוסף ועוד מכל
"אחריהן" מיותר (רש"ש):

[illegible]

מולין (דף יב.) (ח) נראין דברי רבי יהודה שמלאה באשפה ל"א

רש"י ע"ז לקמן ה"ע ח' תוס' שם ע"ב (גלו'): [3] עיין תוס' לקמן ה"ע ד"ב העולים
ד' לאן עושים בשרשים: [בכ"ז נוסף מזה: [7] בכ"ז ה'הרווחה (כחל הענין):
ד'ש"נ רבנן אפילו ש'שטו וזה אמרת דבריו הכל אומר. וזה כחל שם רש"י
[8] בכ"ז ידענא ומוכחנא א"ה פליגי א"ה הכחמיס ומודד ל"ה כשיצא שלא ברשות ומאי
(דקס'): [9] את ה': [10] נראה דחסר וצ"ל להכחמיס ומודד ל"ה כשיצא שלא ברשות ומאי

ומנונדה וכן ושנשאל. מירושל' מקשה (6) הני למה המירו והלא פשע שלה כל לפי המועד לפי חכמים להמיר לו ומשני שכלו לו שלשים יום של נדח במועד דלן דאין פסחוס משלשים יום^ט וכן מי שנשאל לחסד מוקיע להאמר בתבול המועד אי נמי להאמר המועד לא חסד מלאו (3) כי פסח וגילוח הראש נמי אסור במועד דהא אמר בגמ' שלא יכנסו לרבנן מנווילין ואין לך מיוול גדול מזה ושמה לא קאי טעמא בגמרא דלא אלא טאכארה אכלי גילוח של ראש אסור משום מלאכה אפילו במקום ארס ושאר גילוח^י דנשי בגמרא מאי טעמא אסורין והיינו גילוח לא יכני דהא לא עמיאמרי אכריה

וַיֵּשֶׁב אֶרֶץ מִצְרָיִם
(ז) חָזַק וְאֶת שֵׁם מַלְכוּתוֹ אֲסֻרוֹת
בְּמִעוֹד שָׁאִין בֶּן מִוֶּרֶחַ בְּנוֹן פֶּרֶקֶמְטִי¹
מִכָּל מִקּוֹם זֶה שְׁהוּא לִישׁוֹי רָחוֹ
לְהִמָּר לְכַסֵּד מִעוֹד יֵשׁ מִפֶּרֶשִׁים
דְּקָא עַל גִּילּוֹת הֶרֶשׁ לְדִסְרִין
מִשׁוֹם מִיחָר מִכָּל מִקּוֹם מִקְשָׁה דְּהִיָּה
לוֹ נִתְּנָה לְנוֹרֹךְ הַמִּעוֹד וְאִין
(ה) נִטְוֶה לְפִי מִה שְׁפִירָה² הַמִּשְׁנָה³
דְּגִילּוֹת כָּל הֶרֶשׁ מִלְּחָה גְמוּרָה
וְאִסּוּר: **שָׁאִין** וְהָאֵלָּה חֲזוֹן אֶחָד
מוֹתֵר לְבַבְסוֹ בְּמוֹעֵד. וְאִם תֵּאֵמַר
הֵיכָן יִכְסְנוּ בְּמִעוֹד אִם כִּי שָׁאִין
בְּמִעוֹד בְּלֹא חֲלוּק בְּשַׁעַת כִּיטוֹס וְכִמוֹ
כִּן הִיָּה יִכּוֹל לְכַסֵּב קוֹדֶם הַמִּעוֹד
וְהִיָּה בְּלֹא חֲלוּק בְּשַׁעַת כִּיטוֹס וְכִי
תִימָה כְּכַסְסוֹ קוֹדֶם מִעוֹד וּמִשׁוֹם
הִיָּה מוֹתֵר לְכַסְסוֹ בְּמִעוֹד⁴ חָזַק חֲזַק
נָמִי אִם לְמַלְכוּתוֹ לָמַד נֶאֱסָר לוֹ וְהֵלֵךְ
לֹא פִשַׁע יִי' לֵדָה לוֹ בְּשָׁמִי חֲלוּקִין
אֶחָד לִישׁוֹת רָחוֹן וְאֶחָד לִישׁוֹת אֲחֵרִין
בְּיִשְׁוֹלָמִי אֲמָרוּ בְּגֵדִי קָטוֹם מוֹתֵר
לְמַלְכוּתִי בְּמִעוֹד דְּיִכְרִים אֶחָד קָטוֹם
וּמַלְכוּתִי כִּמִּי שָׁאִין לוֹ בְּלֹא חֲלוּק
אֶחָד (י): **אֲמוֹנָה** וְהָאֵלָּה וְהָאֵלָּה
עֲרֵב הֶרֶשׁ. פִּירֶשׁ בְּקוֹמְטוֹס דְּבִאֲדוֹן
מִבְּעִי⁵ לִיָּה אֶלֶל צִי הַעִיר אֲעִי"פ
שָׁאִין לֵהֵם (י) אֲמוֹנָה אֶחָד לֹא מִיבְעִיָּה
לִיָּה דְּפִשְׁעִיָּה לְדִסְרוֹתִים יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק
אִם מִלֵּה וּמִתְרַפֵּס אִם מוֹתֵר לְגַלֵּה
אִם מוֹכַחַת מִיִּלְחָה כִּי הֵיָּה:
מִתְנִי' דִּיָּא בְּרִי. תִימָה לִקְרָמָה
אֶפְלִינֵי כִי"ו וְלִמְנוּתוֹ אֶפְי'
רַבִּי יְהוּדָה מוֹדֵה וְשִׁמָּה כִּיּוֹן דְּקִתְמִי
רַבִּי לֹאֲמֵר הֵצֵא וְכו' מִשְׁמַע שֶׁבֶּה
תְּחִלָּה עַל הַמִּשְׁנָה:

שאף ר' יהודה לא חלק אלא בהריוחא. וק"ל כסתמא דמתני' דשרי אפי' מאן דנפיק להרוחא שמואל קטן הגדול ברגל מנלחין אותו במועד אין לך בית אסורין גדול ממעי אמו. אי חשק שלמה על ר"ח (א) נראה דל' קטא דרב אדרבי דנחמא אמר נהלין כו' ונסיפא אמר

וְלִפְנֵינוּ וּבְרִיטְבָּא, וְעַי רִשׁׁי כְּתִי (וְעַי תּוֹס' שְׁמַחְקוּהוּ): [א] צִיל לְפָנָיו, וְכִיָּה בְּכַתִּי וְרַ
וְהַ גִּלְחָה הוּא דְּבַעִי (רִשׁׁשׁׁ): [ב] צִיל שְׁפִירֵשְׁתִּי בְּמִשְׁנָה (בְּרִיבּוֹר הַקִּדְוִם) [רִשׁׁשׁׁ]: [ג]
וְהַ שְׁמִי וְנִרְאִין דְּבָרֵי חֲכָמִים לְרִי וְמוֹדָה לְהוּ כְּשִׁיצָא בְּרִשְׁתּוֹ וְמֵאֵי יִהְיֶה לְמוֹנוֹת:

ג. א מ"י פ"ו מהלכות י"ט
הלכה כא טו"ש"ע א"ח
ס' הקלד סעיף א:
ד. ב מ"י ט"ס:
ה. ג. ד מ"י פ"ו מהל' כלי
המקדש הלכה יא ופ"ו
מהל' י"ט הל' יט ופ"א
מהל' ט"ח מקדש הלכה
י"ב:
ו. ד מ"י פ"ו מהלכות י"ט
הל' יח טו"ש"ע א"ח ס'
הקלד סעיף ד:

[illegible][illegible]

התחיל בפסוקים של מלכיות וזכרונות ושופרות בס' להגן עליהם מן הסטן. וכבר אמרנו שבחשבון עד ג"ט ס' סטן להיפך וכשתקרא תשר"ק צפע"ס קצ"ף שיקצוף סטן על ע' אומות.

ר"ס כי הם זרע ברך ה' (ישעי' ס"א ט') ברך וה' בכתיבתו כ"ו בגמטריא אברהם [א] במילה כל רואיהם יכירום שהם זרע אברהם שנצטוה על המילה [ב] כל רואיהם יכירום שנושאים תפילין. רואיהם יכירום כי הם בגימט' אלו תפילין, רואיהם יכירום הלכה כאחרים בתפילין כל שרואה לחבירו ארבע אמות מרחוק ומכירו [ג].

רסא אהוב לך את המצוה הדומה למת מצוה שאין לה עוסקים [א] כגון שתראה מצוה בזויה או תורה שאין לה עוסקים כגון שתראה שבני עירך לומדים מועד

וסדר נשים תלמוד סדר קדשים. ואם תראה שאין חוששים ללמוד מועד קטן ופרק מי

שמתו [ב] אתה תלמדם ותקבל שכר גדול כנגד כולם כי הם דוגמת מת מצוה. אהוב

אותן מסכתות ואותן הלכות שבני אדם אין רגילים בהם שזה דומה לאחד שהיו לו

בנות ותבעום בני אדם והשיאם להם ונשארה בת אחת שלא תבעוה לינשא. אמרה

לאביה אחיותי יודעות אומנות נקיה מעשה אורג מעשה רוקם לכך קפצו עליהם

הכל והיו לאנשים אבל למה נתת לי אומנות שהכל מרחיקים ממנה לאורג בגדי

אבל לתכריכי מתים אלו הייתה אומנתי בגדי שמחה הייתי לאיש כאחת מאחיותי.

אמר לה אביה אני משבח אותך שהכל ילכו אצלך. כך אמרה מועד קטן והדומה לה

רבוגו של עולם למה אין עוסקין בי כשאר מסכתות והקב"ה השיב לה טוב הרי כבר

נאמר (קהלת ז' ב') טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית משתה כאשר הוא סוף

כל האדם והחי יתן אל לבו. ועתה למה אומרים שהיא סכנה (א) לפי שכתוב (משלי

ג' י"א) ואל תקוץ בתוכחתו [ג] הוא ממחר ולא ידקדק כמו בשאר מסכתות. ועוד

לפי שכל דבר שתופסין אותו בחזקת סכנה אפי' אינו מקום מסוכן מזיק [ד] לפי

שלשון בני אדם ועינם מזקת אלא כך יעשה הרוצה ללמוד אותה יתפלל להקב"ה

שלא יארע דבר רע וגם ילמדו הרב בחשאי לא יפרסם ולא יזיק ולא ינזק אחר

שלשון בני אדם ועינם מזקת וכתוב (שה"ש ז' ב') חמוקי ירכיך כמו חלאים [ה]

פירוש

רסא (א) ר"ל שע"י שהם אומרים שאותן ממהרים בשעת לימוד ואינם מדקדקים בהם המסכתות הם סכנה ללמוד ע"כ הם כמו בשאר מסכתות וכתוב אל תקוץ בתוכחתו.

מקור חסד

רס. [א] ר"ל בר"ך עולה רכב וה' ככתיבתו כ"ו יחד רמ"ח כמנין אברהם. [ב] דרש ונודע בגוים זרעם ע"י הזרע יכירום כי הם מברוך ה' שהוא אברהם, וע' עירובין י"ט א. [ג] ע' ברכות ט' ע"ב אר"ה הלכה כאחרים אמר אביי לתפילין כאחרים לק"ש כותיקין כו', ובמילי דחסידותא כ' לפעמים מצטרף אור הלבנה או אור שלג ואלו לא היה אור מצורף זה לא היה מכיר יש להסתפק אם הוא בגדר מכיר, וכן יש חילוקים בכח הראות של כל אחד ואחד ושיעור כאו"א כמהותו.

רסא. [א] ע' לעיל סי' ק"ה ובהגהותי שם. [ב] במש"ח משו"ת מהר"י אסאד יהודה יעלה ח"ב סי' רמ"ח באריכות, וע' להלן סי' תתרי"ב. [ג] ע' ירושלמי מגילה פ"ג ה"ז שפסוק זה מודרש שלא יפסוק בקריאה בתוכחה, וכן כשרוצה לסיים כל המסכת יחד ואינו מפסיק באמצע ע"ז לא ידקדק בה. [ד] ע' ירושלמי תרומות פ"ח ה"ב צריכין למיחש למאי דברייתא חוששין. [ה] ע' מרע"ק ט"ו מה ירך בסתר אף ד"ת בסתר, ומוקי לה רבינו בדיני

תחלואי מיתות (ב) כמו מי שמתו ומוע"ק יהא בסתר ולא ינוק [ו] שנא' (ג) חבי כמעט רגע עד יעבור זעם (ישעי' כ"ו כ'). וגם שמעתי בב' דברים מלאך המות קרוב לשמוע מי שדורש מעשה מרכבה ומועד קטן. לכן נענה מלאך המות ואמר הן הן מעשה מרכבה [ו] כמעשה דריב"ז ור"א בן ערך (לא יכוין להפרע ממנו) וכן מוע"ק וכיוצא בו שהוא ממונה על המות (ד) לכן יעסוק בכל לבו לישר בלא קלות ראש בה יכון כל מצוה וכו' כדאיתא בראש הספר [ח].

רסב אל ידור אדם במקום שהשוק של גוים בשבת [א] כי אי אפשר שלא יחטא בדבריו או בשום דבר. מי שלא הכין בע"ש מאכלו ורוצים לומר ברכו לא יעכב ש"צ להתמתין עד שיתקנו מאכלו כי מוטב שיאכל לחם יבש ואל יעכבו [ב] ואם עדיין שהות ביום ויש שעה גדולה יעכבו [ואם] אין שעה וסמוך לספק בין השמשות מוטב שלא יאכל ולא יחללו ספק שבת [ג] ומה שאמרו [ד] הנח לישראל מוטב שיהי' שוגגים ואל יהיו מזידים זהו במקום רשות אבל בבית הכנסת לא [ה].

פירוש

(ב) רצונו לפרש הפס' המוקי ירכיך ר"ל דקרא לך עמי בא בחדריך וסגור דלתך שיהא בסתר כשלומד מסכתות או שהם מעניני בערך חבי כמעט רגע גוי' שמוה נשמע חללים תחלואי מיתות וכמו שדורשו רז"ל על שיסגור עצמו בעת זעם וחשש סכנה. חמוקי ירכיך כו'. (ג) כוונתו על רישי' (ד) נראה שכאן צ"ל וכדי שלא יכוין להסרע ממנו לכך יעסוק בכל לבו וכו'.

מקור חסד

אבלות לפי שתופסין אותן בחזקת סכנה. [ו] ע' כנה"ג יו"ד סי' רמ"ה אות ג שהקפידא אך רשלומד בישיבה אבל כשלומד בפנ"ע אין קפידא כלל (ועמש"כ לק' סי' תשס"ו בענין קריאת פרשת התוכחה), ויעוין בס' הזכרון מנהגי החתם סופר שגזר תענית קודם התחלת לימוד מס' שחיתת חולין כמבואר בס"ח להתענות קודם התחלת חולין ויבמות (איני יודע איפה זה מוזכר בס"ח) וע' יוסף אומץ קניא ב, ולק' סי' תתרנ"ב. [ז] חגיגה י"ד ב וע' בתוס' ובדק"ס שם. [ח] בס"י ק"ה.

רסב. [א] מובא במג"א סי' ש"ז סק"ג. [ב] בע"ח ממג"א סי' רס"ג סק"ל וע' מזה"ש שם ובקרבן נתנאל רפ"ד דביצה סי' ב. ויעוין בשו"ת חזון נחום סי' ה אות ד—ה הערה גפלאה. [ג] במשנ"ח מס' לימודי ה' כלל קפ"ג שחקר במי שאין לו לקיים מצוה עונג שבת כי אם בדבר איסור אי אמרינן בזה אתי עשה ודחי ל"ת וע' בכתב סופר או"ח סי' ע"א מש"כ בזה, וע' שו"ת הרשב"א ח"א סי' קכ"ז דמייתי ראייה מיבמות צ"ג דר' ינאי עישר מפירי דביתיה אפירי דמייתי אריסיה בע"ש משום כבוד שבת כו', וע' בס' תיבת גמא מהפמ"ג סי' וישב אות ג, וסמ"ג או"ח סי' רמ"ב א"א סק"ב וע' במד"ר דברים ס"א סי' ה באסיפת אמרים שם ד"ה שנאמר ופמ"ג או"ח סי' שכ"ד משב"ז סק"א. וע' תנחומא בראשית כבוד שבת עדיף מאלף תעניות, דכבוד שבת דאורייתא ותענית דרבנן ואתי כבוד שבת דאורייתא ודחי תענית דרבנן כו', וע' שו"ת צמח צדק סי' כ"ח. [ד] ביצה ל' ע"א, ובמש"ח משט"מ ביצה ל' דבוה"ז לא אמרינן מוטב שיהיו שוגגין כו' וע' לע' סי' ל"ט. [ה] מובא במג"א סי' רס"ג סק"ל ומהרש"ם העיר דבטור או"ח סי' ס"ח מביא בשם הרמ"ה להיפוך וע' בספרו דרכי שלום כללי דינים ערך מוטב, ובע"ח מתשב"ץ ח"ב סי' מ"ז דברבים אמרינן מוטב וכו' והביאו החתם סופר בחדושו לביצה ל', ויעוין בעקידת יצחק לר"י ערמאה סי' וירא שער העשרים (סרסבורג קמ"ה רע"ב) שכתב החטא הגדול אשר יעבור עליו איש איש מבית ישראל בסתר ושלא לדעת הרבים וברשות ב"ד חסאת יחיד היא שבעונו ימות ע"י ב"ד של מעלה או מסה וכל ישראל נקיים, אמנם החטא הקטן כשיסכימו עליו דעת הרבים והדת ניתנה בבתי דיניהם שלא למחות בו הגה הוא זימה

דבעין הפסק של כמה שעות לדרך עו"פ, הנה לא הצניח דבריו דהא כ"י כ' בשאלתו דהפסק כרגיל הוא ב' שעות, ובשו"ע הגר"ז הלל ס"ל גם להצניח דמה כזר נקרא הפסקה. ובאמת לא ידעתי טעמא דהא מילתא דהפסק שעתים יהי הפסק והפסק שעה דהוא ג"כ זמן גדול לא יהי הפסק.

והלוי ראיתי צמ"צ צנה"ל שם סי"ד שהניח ג"כ צ"ע אס מהני מה שחשב בשעת ברכה על הלבישה השני אס הפסיק הרבה, ואין שם צנה"ל טעמים מספיקים לישב זה. ודעתי העני' שיכנו בדרך בשעת ברכת הטלית לפטור רק עד זמן הסעודה, ואח"כ כשלושים עוד פעם יזכרו, או שאחד עכ"פ ידרך בקול רם ופטור האחרים ע"ד ש"י הנה"ל לענין פשיטת טלית קטן במקוה, אעפ"י שלהלכה לעני"ד בלא"ה צריכים לדרך כזכר למעלה, כ"י בקיצור.

ב. מש"כ לענין טלית קטן באזהר לישן בלילה אס במיוחד ליום או במיוחד לשינה, והביא מספרן של דעיקים לכאן ולכאן, אין לי דבר מקובל בזה, אבל לבי אומר כי מספיק לחסידות זה שהוא חומרא בעלמא גס ט"ק של לילה, וגם עי"ז נמחדש חביבת המצוה של ט"ק של יום, חדשים לזכרם רבה אמונתך.

ג. מש"כ בענין דקה בלילה, אין בזה שום פגם אס היא מצוה עוברת ואולי לא גובים רק עכשיו, וכל ענין אין דקה בלילה אינו אלא ענין סגולי וסודי ע"פ הירושלמי פאה פ"ח ה"ח, ואס צריך ליתן עושה כהלכה.

ד. ואשר כתב בענין מלחמת היצר, כך הוא דרך חיי עוה"ו, נסיונות נחונות וכשלונות, והכשלונות הם סבת עליה ע"ד אין אדם עומד על ד"ת עד שיכשל בהם, אבל הדבר בידי אדם ויש לו די כחות לעמוד במלחמה, ואמרו חז"ל בספרי פ' האזינו ע"פ הנור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט וגו' שלא נבראו בני אדם להיות רשעים אלא להיות צדיקים, והרצון והתפלה והדמעות וכח התורה הם עיקרים גדולים, אשרי אדם מתחזק בהם.

הרני דוש"ת באהבה, מצפה לרחמי ה'.

סימן ג

ב"ה יום ב' כי תצא תשנ"ז לפ"ק.

כבוד ידידי המכובד בנש"ק הגאון הצ' ר' יצחק ארי' וייס שלישי"א רב אדמו"ר - בעיר מאנצקסטר יצ"ו.

אחדשה"ט ושו"ת באה"ר,

קבלתי הפאקס צענין החולה שנחלה במחלת השימון ונשתתק יד ימינו אס עכשיו יניח ציד ימינו היות

ב

ואשר שאל כ"י צענין למוד מס' מועד קטן ובפרט בסדר

דף היומי. אין לי להוסיף על מה שהעמיק כ"י

בקיצור, והעיקר מש"כ צמ"ח סי' רס"א דלא זו דאינו מוסיף

אלא מצוה גמורה היא אלא שיש להתפלל לפני זה שלא יגרום

שום דבר רע, ואין היא וכו"צ ח"ו גורם נזק אלא דברת בני

אדם כאשר רמז צמ"ח שם, אבל דברי תורה ענמם הם דברי

חלקים חיים וגורמים אריכות ימים, אלא שאין רגילים לקבוע

ישיבה ע"ז, אבל מצוה כלימוד ש"ס על הסדר בין ביחידות

בין בדרים כדף היומי חלילה לחסר חלק מתורת חיים.

ומי לנו גדול מגדולי הראשונים אצרי התורה כבעלי חוס'

והרא"ש ומרדכי, כרבינו הרמב"ן והריטב"א ועוד,

כבעלי שו"ע הטור וכל שלטי גבורים שלא שינו מעיונם בזה

לעומת שאר חלקי התורה.

ואם בכל זאת חושש אדם לנפשו יתפלל שגם עי"ז יזכה

להאריך ימים ושנים, ואריכות בזה ללא צורך.

ואשרי לו שזוכה ומוכה הרבים,

ידידו דוש"ת, מצפה לחסדי ה'.

סימן ב

ב"ה, יום ה' פ' עקב ענגעלבערג יצ"ו.

כבוד ידידי היקר הרב המופלא וכבוד ה' מלא כש"ת

מוהר"ר מיכאל דוב מענצער שלישי"א.

אחדשה"ט ושו"ת באה"ר,

יקרתו קבלתי לכאן, והיות שאין לי כ"כ ספרים אענה

בקיצור למעשה. אשר שאל, בענין שנהוג בשבת

שבע ברכות שהולכים אחרי התפלה מלובש בטלית לאיזה אולם

לאכל סעודת היום ופושטים הטלית מעליהם, ולאחר ששהו

בסעודתם כשעתים שוב לובשים הטלית אבל בלי ברכה אף

שהפסיקו כ"כ, וכז' חתר למצא טעם למנהג זה שלא לדרך,

והעיר לנכון בכמה דברים.

הנה בכל זה לא מצאתי טעם נכון למנהג זה. דברי מג"א

בסי' ח' ס"ק י"ח ברורים דאס מפסיק הפסק גדול

מהפשיטה ללבישה שני גס לרמ"א צריך לדרך, ואף דמג"א

ס"ק י"ד שם ס"ל דאס בשעת ברכה חשב גס ללבישה שני גס

להשו"ע שם סי"ד דא"ל לדרך מיון דהמשך הצרכה גס על

הלבישה השני, מכ"מ כ"ז אס לא הפסיק בזמן ובמעשה זמן

רב, אבל כה"ג דהי' הפסק גמור א"כ פשיטא דהפסיד שייכות

הצרכה על הלבישה השני דכזר נתבטלה ברכה ראשונה, ומה

שהביא כ"י מלשון שו"ע הרב כאן ובה"ל תפילין סי' כ"ה

אסור ומקלמו מותר כמו שהקשה רבינו חס (מגינה ית. מוד"ה חולו) הביאו הרא"ש גרש מועד קטן ועוד הקשה כמה קושיות וכיוצא בה כח להסיר דבר האבד מה שאין לו חילוי היה אסורו כחצ גס ניומוקי יוסף (א. ד"ה גמ') עיי"ש:

תקלא א ור"ת פירש וכו' כ"כ בהגהות אשר"י ריש פרק ואלו

תקלא פרטי רמזי דינים המחודשים המבוארים בזה הסימן

[ג] חולה שנתרפא בחולו של מועד אם מותר לגלח: [ד] פירוש אין נדוי פחות משלשים יום: פירוש ירושלמי ביומי דרבי זעירא הוה מרחקין ומקרבין וכו': [ה] המותר להסתפר בחולו של מועד לא יסתפר אלא בציצעא: [ו.ז] מי שהמיר דתו ובא לטהר במועד:

א אין מגלחין במועד והטעם שלא יכנס למועד כשהוא מנוול. פשוט גרש פרק אלו מגלחין (מועד קטן יג: יד.):

ב ורבינו תם פירש כיון שזהו הטעם אם כבר גילח קודם המועד מותר לגלח במועד וקשה מאוד להתיר וגם אינו נראה כך מתוך הגמרא דאם כן הוה ליה לפרטו בהדי הנך דתנן וא"ל מגלחין כי היכי דקאמר גבי כיבוס (יד. ושי"ט) כל מי שאין לו אלא חלוק אחד מותר לכבסו במועד וכו'. פירוש הוה ליה למתניחין לפרטו נהדי הנך דתנן ואלו מגלחין או המלמוד הוה ליה לומר כן על משנת ואלו מגלחין כי היכי דקאמר (יח.) על משנת ואלו מכבסין דמי שאין לו אלא חלוק אחד מותר לכבסו במועד וכו':

ג וב"ש דבי האי גוונא קאמר בגמרא על הא דבעי מי שאבדה לו אבידה בערב מועד וכו' וקאמר מי יודע שהיה אנוס. איכא לאקשוי גבי מי שאין לו אלא חלוק אחד נמי נימא מי יודע שאין לו אלא חלוק אחד כבר הקשו כן

בגמרא (סו יד.) ומירלו אזורו מוכיח עליו ופירש רש"י דמי שאין לו אלא חלוק אחד פושטו ומתעטף במקטרינו וחוגרו באזורו ועומד ומכבס החלוק ומודיע לכל שאין לו אלא חלוק אחד. ודין זה שכתב רבינו נסמך וכו' המוספות בפרק ואלו מגלחין (י"ד. ד"ה שאין) אכל בהגהות אשר"י (פ"ג סי' א) בשם אור זרוע ובהגהות מיומן בפרק ו' מהלכות יו"ט (אות מ) כתבו דכדרי רבינו וזה לשונם יש רוצים

בגמרא (סו יד.) ומירלו אזורו מוכיח עליו ופירש רש"י דמי שאין לו אלא חלוק אחד פושטו ומתעטף במקטרינו וחוגרו באזורו ועומד ומכבס החלוק ומודיע לכל שאין לו אלא חלוק אחד. ודין זה שכתב רבינו נסמך וכו' המוספות בפרק ואלו מגלחין (י"ד. ד"ה שאין) אכל בהגהות אשר"י (פ"ג סי' א) בשם אור זרוע ובהגהות מיומן בפרק ו' מהלכות יו"ט (אות מ) כתבו דכדרי רבינו וזה לשונם יש רוצים נמשך אחר הטעם ולא נריך לפרש: ונראה דרבינו תופס עיקר כמו שנמלא בחוספות לשם (דף י"ח.) ד"ה אע"ג דכתבו ח"ל אע"ג דאית ליה תרי ומיטנפי מדלל משני הכא נמאי עסקין בשלא כיבסו לפני הרגל דלא שריין במי שאין לו אלא חלוק אחד אלא היכא דיכנסו [וכו'] משמע דמי שאין לו אלא חלוק אחד שרי לכבסו במועד אפילו פשע ולא כיבסו לפני המועד כך ג"ל ובמוספות (י"ד. ד"ה שאין) מסופק הוה ונראה לי דהכי משמע (דלא פלוג) [מדלל מפלוג] עכ"ל כלומר דליכא לפלוגי במידי דנחלוק אחד אפילו לא כיבסו לפני המועד נמי שרי משום דאפילו אסור כיבסו קודם המועד הוא חוזר ומתלכלך אכל בתרי ומיטנפי אסור לכבסו במועד אפילו כיבסו קודם המועד ולפי זה ודאי קשה דבגילוח נמי ליכא לאיפלוגי במידי והוה ליה לפרושי התירא דאם גילח קודם המועד כדי שלא נטעה לומר דמתניחין דוקא נקט אלו מגלחין הי אין מי שגילח קודם המועד לא כי היכי דמפרש גבי כיבוס דלא נטעה דדוקא נקט אלו מכבסין הכי אין מי שאין לו אלא חלוק אחד לא אלא בעל כרחך קושטא הכי הוא דבגילוח אסור אפילו אס גילח קודם דלא דמי לכיבוס דשרי משום דאפילו כיבסו קודם המועד חוזר ומתלכלך ודוק:

פרישה

תקלא (א) ועוד מי יודע אם גילח קודם המועד. אכל גבי אין לו אלא חלוק אחד אזורו מוכיח עליו נמלא ופירש רש"י דפושט את חלוקו ומתעטף במקטרינו וחוגרו באזורו ועומד ומכבס החלוק ומודיע לכל שאין לו אלא חלוק אחד:

לומר אדם שגילה ערב הרגל מותר לגלח צרבל דטעמא מאי אין ב וכן המנודה וכו'. הכי אימא צירושלמי כתבו שם הרא"ש והקשה מגלחין משום שלא יכנס מנוול וזה לא נכנס וטעום הוא צידס חדא הכי הלא הרי"ף והרא"ש פסקו לשם דאפילו לאפקירותא כי דלא חשיב צהדי אלו מגלחין מי שגילה ערב הרגל ועוד הרי אבדה פייס לנעל דיניה ומיפייס שרי ליה לאלתר ואין הלכה כאבי לו אבדה דאנוס הוא וכו' וכי חמא הסם לא מוכחא מילתא הכא דלאפקירותא עד דחיל שמתא עליה תלחין יומין וכן פסק הרמב"ם [נמין] לאלתר שגילה צרבל לא מוכחא מילתא אס גילה ערב הרגל אס לאו וכן כתב המרדכי (סי' סט): וכן נראה שהוא דעת הרשב"א שכתב בתשובותיו (ח"ג סי' רעה) שאלת חולה שנתרפא צחולו של מועד אס מותר לגלח במועד מפני שלא היה יכול לגלח לפי שאמרו שהגילות קשה לחולה ומחזירו לחלוו מסתברא לי שאסור לגלח שאס כן לימניה צהדי הנך דמתניחין דאלו מגלחין וצדהיא אמרו בגמרא (יד.) הא שאר כל אדם אסורים ועוד נראה לי ראה מדאמרין (ס) קטן הנוול במועד מותר לגלח שאין לך יוצא מצית

על הא דבעי (ב) מי שאבדה לו אבדה בערב המועד אם מותר לגלח במועד מפני שהיה אנוס שלא היה לו פנאי לגלח קודם המועד וקאמר מי יודע שהיה אנוס. הילכך נראה שאין להתיר אלא לאותם שמפרש בהדיא: ד ואלו מגלחין מי שיצא מבית השביה ולא היה לו פנאי לגלח קודם המועד. ומי שיצא מבית האסורים ואפילו היה חבוש ביד ישראל שהיו מניחין לו לגלח אפילו הכי כיון שהיה חבוש היה בצער ולא היה יכול לגלח. [א] וכן המנודה שלא היה יכול לגלח קודם שהרי הוא אסור בתגלחת וכגון שהתירו לו קודם הרגל וחל יום שלשים ברגל שלא היה

האסורים גדול מזה אלמא משום לתא דצית האסורים דוקא הוא שצאין להתיר ומשום דבכלל השנוין בשמטתו הוא הא משום דלא היה יכול לגלח קודם המועד לא עכ"ל: והא דמי שאבדה לו אבדה בערב המועד. הכי אימא בגמרא (יד.) צני רבי וירא אבדה לו אבדה ערב הרגל כיון דאנוס מותר או דילמא כיון דלא מוכחא מילתא לא.

רב אשי מחמי הכי צני רבי וירא אומן שאבדה לו אבדה ערב הרגל מהו כיון דאומן הוא מוכחא מילתא או דילמא כיון דלא מוכח מילתא כי הנך לא חיקו. ופירש רש"י כגון ספר שהכל צאים אלו/ ערב הרגל ורואין שאבדה לו אבדה ואנוס הוא ואינו יכול לספר ענמו: כי הנך. דמתניחין דקתני מגלחין דידוע לכל. וכתבו המוספות (ד"ה אומן) דלא מיבעיא ליה אלא באומן ענמו אבל צני העיר אף על פי שאין להם אומן אחר פשיטא ליה דאסורין. וכתבו [א] צנמוקי יוסף (ג' ד"ה גמ') דכיון דסלקא בחיקו אוליין צה לחומרא. וכן נראה שהוא דעת הרי"ף והרא"ש והרמב"ם שהשמיטהו אבל הגהות אשכנזי (סי' א) צס אור-זרוע פסקוה לקולא. ויש לתמוה על הרמב"ם (פ"ו ה"א) והרא"ש (ריש מ"ק) שכתבו מלאכת חול המועד דרבנן למה לא פסקוה לקולא:

ד ואלו מגלחין מי שיצא מבית השביה וכו'. ריש פרק ואלו מגלחין (יג:) הצא ממדינת הים ומצית השביה והיוצא מצית האסורים והמנודה שהתירו לו חכמים וכן מי שגשאל לחכם והותר: וכו' וצא היה לו פנאי לגלח קודם המועד. צריחא סס (יז:) כל אלו שאמרו מותרים לגלח במועד בשלא היה להם פנאי אבל היה להם פנאי אסורים: וכו' ומי שיצא מבית האסורים ואפילו היה חבוש ביד ישראל וכו'. ירושלמי (פ"ג ה"א) כתבו הרא"ש סס (ריש פ"ג): וכן המנודה שצא היה יכול לגלח קודם וכו' וכגון שהתירו לו קודם הרגל וכו'. גם זה ירושלמי כתבו סס הרא"ש צמה אן קיימין אס צשהתירו לו קודם הרגל יגלה. ואס בשלא התירו לו קודם הרגל אל יגלה כלומר אל יגלה צרבל דלא אנוס הוא דהוה ליה לפייס את צעל דינו כדי שיתירו לו אלא צמה אן קיימין צשהתירו לו קודם הרגל וחל שלשים שלו צרבל שאין נידוי פחות משלשים יום: ויש לתמוה על זה דגרסין צפרק ואלו מגלחין (טו.) ההוא טעמא דלחפקר צר טובא צר מתנה אימנו אבי ורצא ושמטתוהו לכוף אול ופייסיה אמר אבי היכי לעציד לישרי ליה לא חילא שמתא עליה תלחין יומין לא לישרי ליה [צ] קא צעו רצנן לאיפטורי אמר ליה לרב אידי צר אצין מידי שמיע לך צהא אמר ליה הכי אמר רב תחליפא צר אצימי אמר שמואל טוט אסר וטוט שרי אמר ליה הני מילי לממונא אבל לאפקירותא עד דחילא שמתא עליה תלחין יומין וכתב הרי"ף (מ:) הא דסבר אבי דלא שרינן שמתא לאפקירותא ואף על גב דמפייס לנעל דיניה אלא עד

פרישה

(ב) כמו גבי מי שאבדה לו אבדה וכו'. ויש לייצג צני רבינו סס הכי ללגל צרבים מודה רבינו סס דאסור מטעם שכתב רבינו והא דשרי לגלח היינו למי שדר ימידי דליכא למימר מי יודע אס גילה קודם המועד ומשום הכי לא פירשו צמתניחין ולא צגמרא משום דהס צצרו צצתיר כל ענין אפילו צפרהסא אלא שקלת קשה דבמועד אין חילוק צין הוא צצקוס שאין רואין או צפרהסא וכו' גבי צנין צקיתולא דלסרינן לקמן (סי' מקמג) אפילו צצקוס שאין רביס מציין [סס] משום דחיישינן שמתא יצאו ויראו:

דרישה

תקלא [א] בד"ה וכן המנודה שצא היה וכו'. כתב ב"י ואפשר היה לומר שהירושלמי סובר כאביי וכו' ואע"ג דבירושלמי שרי להתיר קודם שלשים דלכשישלמו שלשים יום יהא מותר ואביי לא רצה להתיר קודם שלשים ואס כן היכי קאמר ב"י דירושלמי סבר כאביי נראה דהכי קאמר דירושלמי ואביי לכל הפחות בהא סס שוים שאין מתירין קודם שלשים יום להיות מותר לאלתר דאביי ג"כ לא רצה להתיר מיד ויכול להיות שגם אביי התיר מיד קודם שלשים יום לכשישלמו שלשים יום יהא מותר והא דלא רצה להתיר היינו שיהא מותר לאלתר:

חדושי הגהות

תקלא [א] הזה בכל הלכות חול המועד יחס הרצ"י הפירוש שצבי הרי"ף במועד קטן צס צנמוקי יוסף כאלו הוא היה המסגר אותו ועמדתי משתומם מרעיד שכל ספרי הרי"ף שצדינו צין המציין למעלה צראס כל עמוד שהמסגר הוא הרצ"י ניסים ולעג"ל נראה שהדין עס הצ"י שצריס פרק מי שהפך (מועד קטן ה. ד"ה מי שהפך) כתבו צפירוש שצבי הרי"ף והמגיד משנה כתב וכו' ואין ה מדקן הר"ן להציא צצרי הרצ המגיד אלא על צכרפ שהנמוקי יוסף הוא המסגר ודוגמא לזה הראוי אדמו"ם הגאון האמיתי מופת הדור מו"ה יעקב צרלץ נ"י צצצות חסס צבי סימן נ"צ שהוכח צצישור שפירוש הרי"ף צצנא קמא הוא הנמוקי יוסף כיון שהציא צצרי הרי"ף אף וז דרכו של הר"ן ואס כן הוא הדין הכא: [צ] צצמרא שלפניו אימא קא צעו רצנן למיעל פירוש שצרינן למיעל לציתא דצצנא אבל הגירסא שצבי היא גירסת הרא"ש (סי' ו) ופירש צצפר קרנן צצנאל (אות ג) פירוש גירסא וז צצרינן רצנן לילך לדרס ואין סס מי שציר לו:

ממרחץ ומנור אס מנהג רוב אנשי אותו העיר וכו' וכנ"ל ולא חיישין לאורחים. וזוה נדחה ג"כ מ"ש הט"ז בסי' רמ"ד ס"ק ג' ע"ש דלדידי אין כאן סמירה כלל.

ואני תמה על הט"ז שהוא היה סבור שהך דסי' רמ"ד סותר רק להך דסי' רמ"ג מ"ש רמ"א זאס אין רוחצין רק אותן שבציתו כנראה מדברי הט"ז סי' רמ"ג ס"ק ג'. ולכן כתב בסי' רמ"ד ס"ק ג' לדחות הך דסי' רמ"ג מקמי הך דסי' רמ"ד שהוא להחמיר. אבל בזאת אס יש כאן סמירה א"כ הך דסימן רמ"ד סותר להך דסי' רמ"ג שכתב הש"ע עצמו במרחץ ומנור אס השכירו שנה אחר שנה וכו'. וזוה אס זאנו לדחות חדא מקמי חדא יש לדחות הך דסימן רמ"ד שזכר רק במשונה אשכנזית מקמי האי דסימן רמ"ג שהוא דברי רבינו האי והרא"ש ומנהג בצבל. אמנם לדידי הכל על נכון ואין שום סמירה.

סיומא דהך פסקא כיון שביתו של הקצין ר' לוי ק"פ עומד על המיזר צין רחוב יהודים והנכרים וכל סביבותיו צחי נכרים א"כ אורחים הבאים הנה אינם יודעים שהיא מלאכה ישראל כלל. ואין רק חשדא דבני העיר ואינהו בקיאי במנהג העיר שכל הגגים נעשים בקיבולת. ולכן ע"פ היתרים הנ"ל צירוף כלס יחד מזורף לזה שעת הדחק הגדול והנחון של הקצין הנ"ל וכנ"ל, ואולי יש לומר ג"כ דמיקרי דבר האצד, נלע"ד שיש להחיר בחוה"מ עכ"פ. אמנם שלא יעמוד שום יהודי ע"ג הבעלי מלאכה. ואס אי אפשר לו להניח הבנין בלתי משגיח יהודי שישגיח על הבעלי מלאכות שלא יעשו מלאכתם צרמיה אזי נלע"ד שיעמיד שם יהודי עני שאין לו מה יאכל בחוה"מ ואז ג"כ זה מזורף להחיר הבנין בחוה"מ. כל זה נלע"ד להחיר באופן שיסכימו עמי שנים או שלשה מצ"ד הגדול.

סימן יג

מי שגילה ערב הרגל אם מותר להתגלח בחוה"מ ע"י פועל עני שאין לו מה יאכל *

שאלה נשאלתי היום אס מותר לגלח ע"י משיחה בחוה"מ. ולפי שהיו מצטערין ביותר אלו הרגילים לגלח זקנס. והנה אסרתי לחלוטין כיון שכל הפוסקים נחלקו על ר"ת שרצה לומר שמי שגילח בערב הרגל מותר לו לגלח ברגל. והנה נחתי לבי שגברא רבה אמר מלתא אין מוסיחין ולא מוסיחין וק"ו דבר זה שרבינו הגדול ר"ת אמרו חייבין אנו למשכנוי אדרב. והנה כל הפוסקים דחו דבריו דא"כ למה לא נזכר דבר זה במשנה ואלו מגלחין היה לו לחשוב גם מי שגילח בערב הרגל. ואומר אני אי משום זה לא איריא וגילוח יש צו אסור גם משום מלאכה אף בלי טעם שלא יכנס כשהוא מנוול.

אלא שדבר זה ראוי היה להחיר משום כבוד הרגל ואסרוהו משום שלא יכנס כשהוא מנוול. ועיין בחוס' ואלו מגלחין דף י"ד ע"א ד"ה ושאר כל אדם. ועיי' אליהו רבה סי' תקל"א ס"ק א'.

והנה כשאסרוהו משום שלא יכנס לרגל כו' ממילא נשאר צו ג"כ אסור מלאכה דהיה ראוי ע"פ דין להיות מותר. ואס גילח ערב הרגל שוב שיערו חכמים שאין צו נוחץ כ"כ להחיר אסור מלאכה במועד שאין כל כך צורך המועד. ואף דלא שייך שלא יכנס כשהוא מנוול מ"מ אסור משום מלאכה וא"כ ממ"נ אסור. אס לא גילח ערב הרגל ואז אין ראוי לאסור משום מלאכה והיה ראוי להחיר משום לצורך המועד שיש צו צורך גדול אלא שאז אסור משום שלא יכנס כשהוא מנוול. ואס גילח ערב הרגל ואז ליכא גזירה שלא יכנס מ"מ אסור משום מלאכה. ולכך לא חשבינן להחיר במשנתנו. אבל הפרש גדול יש צין אס האיסור מצד מלאכה שאז מותר ע"י פועל שאין לו מה יאכל. ואס האיסור מצד שלא יכנס כשהוא מנוול לא מהני ע"י פועל עני. ובמשנה לא קחשיב רק מה שמוחר לחלוטין ע"י כל פועל משא"כ זה מותר רק ע"י עני. וזוה אחיין שפיר דברי ר"ת ואולי גם שאר פוסקים יודו להחיר ע"י פועל עני. ואף שגם המתגלח מסייע והוא אינו עני מ"מ מסייע כזה אין צו ממש ובמועד לא אסרו אלא דבר שיש צו טורח מלאכה ומתגלח אין צסוע שלו טורח. והרי הנה"כ התיר לאשה לומר בשבת לנכרי לטול צפרנים. וכתב בהדיא דדוקא לענין אסור הקפת הראש ריבזה התורה מסייע מדכחיב לא חקיפו לשון רבים. אבל לענין שאר איסורים מסייע כזה אין צו ממש.

זה הנלע"ד אס יסכימו רבותי צ"ד מו"ש. ואס לאו בטלה דעתי.

גם נלע"ד דאס מחירין רק ע"י פועל שאין לו מה יאכל לא שייך למגור שלא יכנס לרגל כשהוא מנוול. דאטו יודע הוא קודם הרגל שיוזמן לו פועל שאין לו מה יאכל שיסמוך על זה להשהות גילוחו עד המועד. וגם לא שייך מראית העין דא"כ איך התירו כל מלאכות ע"י פועל שאין לו מה יאכל. ואולי שאר מלאכות ליכא חשש רק בשעת מלאכה ואז רואין מי העושה שהוא עני. משא"כ גילוח כשיראו אח"כ זה הולך וזקנו מגולח יסברו שנתגלח ע"י פועל שיש לו מה יאכל. ואעפ"כ דעתי להקל. כי מה שכתב הב"י צסם הגהת מיימון אסור משום דלאחר שיגלח לא יהא ניכר שגילח ערב הרגל עי"ש צב"י. ואומר אני אדרבא מדברים הללו נלע"ד לחוק דברי ר"ת. שהרי עכ"פ משמע מדבריו שקודם שגילח ניכר שגילח ערב הרגל וא"כ צני עירו כבר ראוהו קודם שגילח וראו והכירו שגילח ערב הרגל ואין כאן חשש רק לארתי ופרחי שיצאו ויראו אותו שהוא מגולח מחדש

(* א"ה. ע"ע בתניא סי' צ"ט וסי' ק'.

במועד והם יחדו שלא גילח ערב הרגל. וכבר ביארתי בחשונה אחרת ע"פ מה שכתב המג"א בסי' רמ"ד ס"ק ו' דבשביעית הקילו ולא חששו מפני מראית העין רק לבני עירו. ולא חששו בשביל אורחים. וכחצמי שם שעכ"פ מלאכת חוה"מ אפילו למ"ד דאורייתא קיל הוא משביעית. ובפרט גילוח הזקן לחוד שאין כאן מלאכה גמורה כל כך כמ"ש החוס' ריש אלו מגלתין וא"כ פשיטא שאין לחוש לאורחים. וגם מזה התירו כל המלאכות ע"י פועל שאין לו מה יאכל מוכח דלא חיישינן לאורחים, דמניין ידעו האורחים שפועל זה אין לו לחם לאכול.

ועוד הרי גם כיבוס חסרו מטעם שלא יכנס כשהוא מנוול. והכי חאמר שאסור לכבס ע"י פועל שאין לו מה יאכל והרי סתמא אמרו בש"ע בסי' תקמ"ז כל מלאכה מותר לעשותה ע"י פועל שאין לו מה יאכל. ואמנם בזה ג"כ יש לדחות דשם אין המראית עין רק בשעת כיבוס ואז רואין שהמכבס עני.

ולכן נלפע"ד שעכ"פ אם גילח בערב הרגל שכבר יש לנו עמוד של ברזל לסמוך על רבינו חס ואף שחלקו עליו הפוסקים כולם מ"מ ע"י פועל שאין לו מה יאכל נלע"ד להחיר. ובפרט למי שהולך וצא אלל השרים ודוכסים ורגיל לספר בכל עת שער גדול הוא לו בגופו לגדל שער וגם ללעג ולקלס צעירי השרים. שמוחר לאיש כזה לסמוך על היחר הנ"ל.

סימן יד

אבל על אב ואם והגיע זמן הגערה בחוה"מ

תשובה להרב מוהר"ו מנחם נאווארי.

אשר שאל בדין אצל על אב או על אם שאסור לגלח עד שיגיעו בו חצרו והגיע זמן הגערה בחוה"מ אם שרי לגלח.

הנה דין זה מוזכר בשו"ת כנה"ג או"ח סי' תקל"א אות ג' ומסיק שם לאיסור. ובהלכ"ט חלק א' סי' רפ"ה מחיר בהגיע זמן הגערה בחוה"מ. ולהכריע הנה במס' מ"ק דף י"ז ע"ב ברש"י ד"ה סבר כרבנן וכו' ולא היו אונס דאפילו לא היו שבת לא היו מני מגלח להכי אינו מגלח במועד. מדברי רש"י הללו מפורש שכל שלא הגיע זמן היחר גילוח קודם הרגל ודבר אחר מעכבו לא הותר ברגל. ודוקא אם שבת מעכבו וכבר יצא מידי איסור חספורה מחמת אצילות. אצל אם איסור אצילות מעכבו לא מקרי אונס להחיר לו ברגל. ולכאורה דברי רש"י מרפסן איגון דהרי אפילו אם היה זה מיחשז אונס והיה מותר לספר מצד איסור חוה"מ מ"מ איסור מטעם אצילות כיון דלרבנן קיימינן דלא אמרינן ביום שביעי ע"י אצילות מקצת היום ככולו א"כ לא פסק גזירת שבעה

קודם הרגל ונוהג דין שלשים. וא"כ אסור לספר ברגל מגזרת שלשים שאסור בחספורה. וא"כ קשה על רש"י מה חסר לו לאמר האיסור מטעם שלשים. ושז ממילא קשה מנ"ל דבזה היה איסור מצד הרגל ומה בכך שלא הותר כלל קודם הרגל הרי זה גופא הוא האונס ולמה ישונה זה משאר אונסים שקודם הרגל שמוחר לספר ברגל. ואם נימא בזה שלא כדברי רש"י ונימא דבאמת איסור זה הוא מצד גזירת שלשים שלא כלו אצל מצד הרגל היה מותר לפי שגם זה אונס הוא שלא היה יכול לספר לפני הרגל. ממילא היה ריוחא לן שמעמחא בדף י"ט ע"ב ודף כ' ע"א דמצעיא לן אם רגל עולה למנין שלשים הואיל ונוהג מצות שלשים ברגל א"ל אינו עולה אחיזיה וכו' עד מאי לאו אסיפא לא ארישא. ולכאורה קשה להבין חילוק בין רישא לסיפא ומאי טעמא במח לפני הרגל יעלה הרגל ואם מת מוח הרגל לא יעלה. ואם נימא כמו שמפרש רש"י דהואיל וכבר התחיל האצילות קשה דהרי למנין שבעה אינו עולה להך חנא אף שכבר התחיל קודם הרגל. שהרי בקצרו ב' ימים לפני הרגל מונה ה' ימים אחר הרגל. הרי אף שהתחיל אפ"ה אינו עולה וא"כ מה שעולה למנין שלשים על כרחך הטעם לפי שנוהג מצות שלשים ברגל. וא"כ אפילו קצרו ברגל יעלה לו. ולמימר דחרחי צעינן התחיל קודם הרגל וגם נוהג ברגל זה קצת דוחק. ועיין בחספוח דד"ה קצרו ברגל.

ונראה דבאמת מה שנוהג מצות שלשים ברגל דהיינו גיהוץ ותספורת לאו מטעם אצילות הוא דהרי בלא"ה אסור מטעם רגל ולהכי קמצעיא ליה אם עולה. אצל בקצרו ב' ימים לפני הרגל א"כ מצד הרגל היה מותר בחספורה שהרי זה היה אונס שלא היה יכול לספר לפני הרגל והרי זה ככל האונסים שמוחרים לספר ברגל. ומה שלזה אסור לספר הוא מגזירת שלשים ולא מטעם הרגל א"כ הרי זה נהג גזירת שלשים ממש ברגל מטעם אצילות ולכך עולה לו. אצל קצרו ברגל לא היה אונס לפני הרגל ומה שאסור לספר הוא מטעם הרגל לכך מצעיא ליה אם עולה למנין שלשים. וזה חילוק נכון מאד כפחור ופרח.

ולחבין טעמיה דרש"י דקוצר דכל שהאיסור קודם הרגל הוא מטעם אצילות לא מיחשז אונס להחירו ברגל. נלע"ד משום דקשה ליה לרש"י קושיית הרא"ש בקוצר מחו לפני החג שהחג מצטל גזירת שבעה. למה לא יצטל שמיני עזרת שהוא רגל צפני עצמו גזירת שלשים לגמרי והרי כבר נהג גזירת שלשים בחוה"מ. וצריך לומר כחירון הרא"ש שגזירת שלשים שנהג בחוה"מ דהיינו גיהוץ ותספורת זה אינו אסור מכה גזירת שלשים רק שבלא"ה אסור משום איסור הרגל. ולפי זה קשיא כיון שקצר מחו לפני החג א"כ היה אונס לפני החג מכה אצילות וא"כ היה מצד איסור חוה"מ רשאי

הרב. וכבר נודע דיבה רעה שהוציאו מקרוב באשכנז שבערי איטאליא התיירו השבת ושאר איסורין וממפריצי הפרצ"ה הלכו לשררות שיכופו לישראל שבעריהם להתיר גם הם ועל זה נראת הקסת מהגאון החסיד מהר"ר רפאל אב"ד דק"ק אלטנא והמבורגו ומהרב של קק"י בידין ע"ט צרה לחקור דבר אם שמץ דבר נמצא. ובה שעתא אזרו חיל רבני העיר הזו ה"י ורבנים אחרים וכתבו והדפיסו כי להד"מ ושקר ענו ונשלוח ספרים ותשקוט הארץ:

והגם שהרב המתיר יש לו טעמים לסמוך על פי הדין מ"מ ודאי יצא תקלה מזה שהדור פרוץ ביותר ונאחזים בסבך ויבואו להתיר כמה אסורין ביד רמה כנודע לכל עוברי דרך ערי האיברופא. ונראה דזה בכלל מ"ש בהגהות מיימוניות דאין לחכם להתיר דבר התמוה לרבים והגם שהרב שפתי כהן כתב בי"ד סימן רמ"ב סק"ז דה"ד אם מתיר בסתם אבל אם נ"ט לדבריו שרי ע"ש מ"מ בנ"ד אפילו יתן טעם לדבריו וידפיס הפסק יצא תקלה ומכשול כאשר שמענו כן ראינו בפסק הרב נודע ביהודה שנדפס. ובכה"ג יודה הרב ש"ך דאין להתיר דבר התמוה לרבים ובפרט שנתפשט אסורו בכל ישראל זה כמה מאות שנים. ועוד אם הרב הזה יתיר. כל רבני ישראל לא יאבו שמוע לו ותגדל צעקת ריב"ה וחילול ה'. ומ"ש בספר בשמים ראש סימן מ' בהגהת כסא דהרסנא עמו הסליחה כי הוא אמר דקרוב לע' שנה הוא שמגלחים זקנם וכבר כתבנו שבימי מרן היה מנהג זה. ועוד אני אומר דמזמן הרב תרומת הדשן פסתה המספחת כמו שנראה מ"ש סימן רצ"ה דיש להחמיר במספרים כעין תער אלא שאין העולם נזהרים ולא עוד אלא דנראה משם דמקדם קדמתה גם כן היו נוהגים מ"ש בשם גיליון תוס' שם בתה"ד וכן נראה קצת מדברי הריטב"א ז"ל בחי' מכות ע"ש ופשט איסורו בכל ישראל ודאי והוי דבר שבמנין כמ"ש בח"ש ח"ב סימן כ"ג

בשליחות עה"ק שמעתי דבת רבים דאמרי אינשי הנה החכמים שקדמו בבלי דעת אסרו לנו כמה דברים בשבת ובעריות וסתם יינם וכיוצא ועתה חכמי הדור נפקחו עיניהם והתחילו להבין שהראשונים טעו והן עתה יש רב גדול שהתיר לגלח בחה"מ וכזאת וכזאת יהיה כל מה שאסרו וכו' ובשמעי דבריהם עמדתי מרעיד וגערת בהם דברתי בלשוני כמלא פי תנור בוערי"ם בעם ולולתי בהם פעם בדברים קשים ופעם בלשון רכה לפי המקום והזמן. וכה אמרתי להם כל האסורים כתובים על ספר הפלוסוף הגדול הרמב"ם שכל הגוים מודים בחכמתו והוא תפארת ישראל גאון קדמון. והני מילי אשר שמעתם כזבי"ם לכל דבריהם כי אין היום מתי"ר אסורי"ם במחנה העברים שגבלו ראשונים עושי אורים ונתפשטו בכל ישראל הכשרים. ובבואי לאמשטרדאם ידעתי משו"ת נודע ביהודה חדשות מעתה ששם התיר הרב גלוח בחול המועד אם גלח מעי"ט ע"י פועל שאין לו מה יאכל. או אמרתי אכן נודע הדבר אשר דברו הנך אינשי דסגן דברי נרגן ואולם בו בפרק ראיתי אשר תכף אזרו חיל הגאונים רב של ברלין ורב של אמשטרדאם וחלקו עליו ונדפס בספר בנין אריאל. גם ידעתי נאמנה שרבני גאוני פולין ואשכנז הטב חרה להם על התר זה וכמעט נגעו בכבוד הרב. ואין ספק כי רבני ארץ ישראל וקושטנדינה רבתי ואיזמיר ושלונקי וכל טורקיא"ה ומצרים ודמשק וארם צובה וערי המערב פנימי וחיצון כלם יסכימו עם רבני פולין ואשכנז נגד הגאון מהר"ר יחזקאל הרב המחבר נודע ביהודה. כי בימי מרן ז"ל כבר היו מגלחים זקנם כמ"ש בספר יין המשומר. וזה כמה מאות שנים שנתפשט איסורו בכל ישראל. ומה גם שיצא תקלה גדולה להקל לכל אסורי שבת ועריות וסתם יינם וכיוצא בהם. וכבר בחיים חיותו של הרב הנז' עם שהיה גדול בחכמה ובמנין כמה מגדולי הזמן התריסו נגדו. וגרם שאפילו מי שאינו ראוי להיות תלמיד תלמידו של הגאון ז"ל נטל עטרה ואמר אני חולק על